

Lom, *Gavia*

RØDSTRUBET LOM, *Gavia stellata*, er ca. 65 cm lang og har i vinterdragten (nov.-maj) hvid underside, mørk overside med lyse striber på baghalsen og lyse vingepletter. Yngler i det nordligste Europa, træffes om vinteren i alle danske farvande.

SORTSTRUBET LOM, *Gavia arctica*, er lidt større, i vinterdragt (fra okt.-nov.) har den sort over- og hvid underside; alm. træk- og vintergæst.

– Danmarks Dyreverden 6, 10-13.

Lom, oldnordisk lomr, færøisk lómur, hører til den indoeuropæiske lyd-rod *la* jf. latin *lamentum* 'veklage', islandsk har lomur for lom og klynken, jamren; navnet er beslægtet med at lalle og lulle, sml. lomvie s. 177 (1); i stednavnet Lommen 1763ff, fiskegrund ved Arnager i Nylarsker s. (2).

RØDSTRUBET LOM: *Havgasse* '-gås' o. 1700ff (3), også brugt om et ondt, arrigt menneske (navnlig kvinde), »en rigtig havgasse« (4); *havgase* og *gase* Kalundborg, *hovgase* Stubbekøbing (5). *Sildegasse* Sønderjylland, VFyn, Bornholm (5), *strømgase* Horns h. Vendsyssel (6); *skegås* (7).

Sohane 1763ff; Bornholm (8); *spedehals* 1852ff (9) måske af (at) spejde jf. *rækhals* 1852ff (10), *strækhals* Skagen (11), Anholt 1801 (11a), fuglen skriger mens den rækker halsen og næbbet i vejret.

Peter (Pier, Petter) Vendsyssel, Kalundborgegnen (12), *gul skrætte* Birkholm (5), *havrenar* Falster o. 1850 (7), *svensker(en)* Bornholm (13); *cyklist(en)*, den flakser (»cykler«) hen over vandspejlet før den kommer på vingerne (14).

Dype og *havstryger* o. 1700 (15); *nordisk lom* (16). Grønland: *karsak* 1765ff, *karksauk*, *karkarkao* efter stemmen; NGrønland *nipuluk*, ungen: *nipiluarak* 'den med ildelydende stemme'; ØGrønland *tasermijit* (17).

SORTSTRUBET LOM: *himber* o. 1770 (18) af oldnord. *himbrin*, navnet tilkommer *islom* (Calymbus immer), på Færøerne kaldt *imbrimil* (19); *naverskafi* Horns h. Vendsyssel (20).

Færøsk fuglefænger i nationaldragt med fangst af lunder hængende ved bæltet. Foto: Jagt- og Skovbrugsmuseet, Hørsholm.

LITTERATUR: (1) 626 233; (2) 156 10,190; (3) 434 2,175; 451 406; 383b 28; (4) 659 7,983; (5) 388; (6) 202c 4,94; 287b (Skagen); (7) 281e; (8) 693b 1,621; 659 23,297f; 451 406; 383b 28; 785 53; (9) 451 406,729; 383b 28; (10) 451 406; 383b 38; 233 9,1941,35; (11) 202c 4,93 (11a) 389 1801,4,50; (12) 202c 3,114; 388; (13) 785 240; (14) 692 febr. 1953; (15) 434 1,408 og 2,176; (16) 383b 2,28; 161 1,1101; (17) 562 21,1899,132; 6.2,1923,154; 33, 1907,79; 109,1936-39, 205; (18) 165 30,1936,124; (19) 522 64f; (20) 202c 3,62.

Fra yngre stenalder, o. 4200-1800 f.Kr., er fundet knogler af rødstrubet lom, og af sortstrubet lom fra jernalderen og vikingetiden, 500 f.Kr. – 1000 (1).

Når lommen hujer kommer ondt vejr (1763; 2), mjaver den som en kat eller siger varra-vi-varra-vi varsler det regnvejr og blæst, men tørt vejr hvis den råber gå-gå-gå eller turkatrá 'tør det af' (Færøerne; 3); jamrer den kommer regn (Grønland; 4).

Grønlænderne bruger det aftrukne skind med fjer som hue (1802; 5).

»Fuglen ligger et øjeblik stille ... pludselig strækker den hovedet frem ... i næste nu når et jamrende langtrukket skrig op til mig, et skrig så uhyggeligt og rædselsfuldt, at det er som om alt landet omkring mig forvandles for mine øjne. Lommens skrig hører hjemme i en gråtung skumring over en øde kyst, hvor skibe er sunkne, hvor dønningen langsomt vandrer mod land, mens man i mørket mindes vrag, som skeletagtigt har raget op af det grå sand, eller en ensom strandvasker, der rullede i havstokken. Lad det lyde en bælgmørk nat over en hulvej, hvor en mand ligger med en kniv i ryggen ... eller lad det jamre længe, når en moder dræber sit barn«.

Achton Friis (6).

LITTERATUR: (1) 548 47,53; (2) 98c 18; (3) 500 93; 353 38; (4) 547 31; (5) 418 245; (6) Danmarks-Ekspeditionen til Grønlands Nordøstkyst (1909), 638f.